RYNEK METALOWY i MASZYNOWY

NAJOBSZERNIEJSZE CZASOPISMO FACHOWE W POLSCE

THE-METAL-AND-MACHINE-MARKET (WEEKLY)
LE MARCHÉ DES MÉTAUX ET DES MACHINES (HEBDOMADAIRE)
DER METALL- UND MASCHINEN-MARKT (WOCHENBLATT)

PRZEDPŁATA: Kwartalnie 4½ zł. Dla Gdańska 4½ guld. Dla Niemiec 4½ mk. Dla Ameryki 1 dol. kwart.

Pozostałe warunki zamieszczone są na trzeciej stronie okładki.

Poznań, 10 lutego 1927

REDAKCJA i ADMINISTRACJA
POZNAŃ, WIELKA 10 - TEL. 2277

SUBSCRIPTION RATES: For 3 months (England) . . . sh 5
" " " (Germany) Gmks. 4.50
" " " (U. S. A.) . Dol. 1.—
ADVERSTISING-RATES:
Full page zł. 100.— Half a page zł. 60.— One fourth of a page zł 35.— One eighth of a page zł. 20.— One sixteenth of a page 10.— Advertisements on Cover plus additional fee. Advertisements from abroad will be calculated according to special rates.
In special editions the rates are different.

Nr. 6. Poznań — Warszawa — Katowice — Gdańsk Rok VII.

Treść nr. 6:

Obecne położenie zachodnio-polskiego handlu węglowego.

Przed strajkiem angielskim. — Rynek wewnętrzny w czasie konjunktury eksportowej. — Ogólny Związek Kupców Opałowych Polski Zachodniej.

Handel węglowy, zaspakajając jedną z najelementarniejszych potrzeb ludności i dostarczając paliwa przemysłowi, czy to dla wytworzenia siły zapędowej, czy dla wytworzenia dalszych zabiegów przemysłowych, należy bezsprzecznie do najważniejszych gałęzi w gospodarstwie krajowem.

Znaczenie tej branży uwypukla znaczna ilość firm węglowych, sięgająca w samej Zachodniej Polsce liczby 600.

Jak wiadomo, odgrywa cena węgla w kalkulacji produkcji, jako podstawa materjału pomocniczego, niepoślednią rolę, a statystyki drożyzny, obejmujące najważniejsze potrzeby szerokich mas, notują skrzętnie każde wahanie cennikowe. Chcąc zapoznać się bliżej z funkcją handlu węglowego, trzeba zaznajomić się z systemem sprzedaży w drodze od producenta do konsumenta.

Produkcja węgla w zagłębiu górnośląskiem, będąc w posiadaniu nielicznych koncernów, opartych przeważnie na kapitale międzynarodowym, jest zorganizowana conajmniej na Górnym Śląsku, głównym terenie dostaw dla naszych potrzeb, w kilku spółkach dla sprzedaży węgla z siedzibą w Katowicach, które, złączywszy się w Konwencję Węglową, ustaliły nietylko jednolite ceny sprzedaży dla swych odbiorców bezpośrednich, ale wydały zarazem szczegółowe warunki dla regulacji zbytu w kraju i zagranicą. Ta organizacja rynku, przewidująca podział odbiorców na kategorje, ustanawia cenę podstawową na rynku wewnętrznym i faktyczne maximum zarobku w formie rabatu dla poszczególnych kategoryj. Istnieją samodzielni hurtownicy — komisjonerzy i przedstawicielstwa wzgl. filje firm koncernowych w Poznaniu, Bydgoszczy i Toruniu (Kat. A), dalej poważni detaliści, sprzedający również wagonowo w mniejszych rozmiarach (Kat. B); nareszcie wszyscy inni, jako kategorja bez oznaczenia. Jakkolwiek zyski kupców węglowych są stąd ograniczone przez organizację producentów, dawały one wszakże możność solidnej egzystencji tak firmom handlującym wagonowo jak i detalicznie. Poważny odsetek handlów Zachodniej Polski, mianowicie w większych miejscowościach, włączył do swych obrotów tylko podobne artykuły, jak: brykiety, koks tudzież drzewo, specjalizując się tem samem w sprzedaży opału; inna poważna część, tak w hurcie, jak i detalu, prowadzi przytem materjały budowlane. W okolicach zaś wiejskich zajęły się sprzedażą węgla często firmy zbożowe, a nawet spółdzielnie rolnicze. Konjunktury prowincjonalnego handlu opałowego są przeważnie zimowe, o ile chodzi o zaspokojenie zapotrzebowania ludności na cele domowe, i z tej naturalnej racji handel ma-

terjałami budowlanemi i handel zbożowy z konjunkturą w porze letniej jest jego uzupełnieniem. Ton nadają jednak interesy specjalne lub forsujące w pierwszym względzie węgiel i inne produkty opałowe, i z tej racji można słusznie mówić o branży opałowej.

Pomimo zaprowadzenia przez Konwencję Węglową pewnych wytycznych dla konkurencji, nie przedstawiały się nigdy stosunki w handlu węglowym idealnie. Konkurencja, nie przebierająca w środkach, wypaczyła regulację w większych ośrodkach handlowych, co mogło się tem łatwiej stać, że szeroka publiczność nie orjentuje się w gatunkach węglowych. Za czasów niemieckich powołano wobec tego przez kupiectwo do życia lokalne stowarzyszenia, mające w pierwszej linji na celu porozumienie cennikowe, polityką cennikową zaś jak i obroną interesów ogólnego handlu węglowego zajmował się Powszechny Związek Kupców Opałowych Niemiec, który zrzeszał tak hurtowników, jak i detalistów. Niektóre stowarzyszenia lokalne przetrwały zmiany polityczne, tak w Toruniu jak i Bydgoszczy, gdzie przekształcono stowarzyszenia na polskie towarzystwa. Stąd wyszła inicjatywa powołania do życia stowarzyszenia w Grudziądzu i Poznaniu z centralą w Bydgoszczy, a później Ogólnego Związku Kupców Opałowych Zachodniej Polski, który się dopiero zawiązał w grudniu ub. r., celem zjednoczenia obrony interesów kupiectwa opałowego zachodnich województw i stworzenia jednolitej reprezentacji interesów fachowych wobec Konwencji Węglowej i władz. Dawniejsza centrala zasłużyła się specjalnie energiczną interwencją u miarodajnych władz w przedmiocie nielegalnego handlu kolejarzy, korzystających z węgla deputatowego jak i z dostaw swej spółdzielni. Liczne nadużycia na tem tle przedstawiają swoistą bolączkę handlu węglowego.

Normalna konjunktura jest zależna od rozmiarów eksportu, a szczególnie od stosunków transportowych, stosunków cennikowych, stanu zatrudnienia przemysłu i srogości pory zimowej.

Brak wagonów na cele krajowej gospodarki podczas wojny światowej doprowadził do ograniczenia wolnego handlu węglowego t. j. do reglamentacji przez specjalne urzędy, będące pod zarządem miejskim. Inna forma reglamentacji jest ustanowiona dla detalicznych cen sprzedaży ze strony Magistratów, gdyż dla walki z drożyzną artykułów pierwszej potrzeby dał rząd zarządom komunalnym tak daleko idące prawa, z których korzystają one szczególnie w mniejszych miejscowościach w niewłaściwy sposób, nie wnikając w kalkulację.

Nadzwyczajną konjunkturę spowodowała inflacja, jak zresztą wogóle w życiu gospodarczem, gdyż poważne kredyty redyskontowe koncernów węglowych umożliwiały im udzielanie nader dostępnych dla kupców warunków. Z tej konjunktury skorzystał szereg sprytnych kupców. Stosunki, panujące wówczas, odbiły się jednak wogóle po zaprowadzeniu stałej waluty na handlu węglowym niefortunnie. Zabrały się bowiem do działania w tej branży często niefachowe i niesolidne czynniki; od życia ponad stan nie mogła również odwyknąć pewna ilość handlujących, niedotrzymując zobowiązań, co było powodem poważnych strat koncernów, które się jaskrawo uwydatniły w roku 1925-tym i początku 1926 r. Dla swej obrony ustanowiły koncerny listy złych płatników odbiorców, na które dostało się sporo kupców, z których część czuła się tem pokrzywdzona. Nastąpiła nowa selekcja odbiorców. Z drugiej strony stali się z tej samej racji też kupcy, mianowicie zbywający towar wagonowo, ofiarami znacznych strat, wskutek których kuleją jeszcze dziś niektóre interesy branżowe. Trudności w przerzuceniu się do innego zajęcia nie pozwoliły pomimo to na likwidację interesów węglowych, których jest — naszem zdaniem — wobec zniżonej konsumcji w rozmaitych miejscowościach nadmiar. Nawet zaostrzenie warunków płatniczych i ostatnio zniżenie rabatów z okazji nieprzyznania ze strony rządu podwyżki cen przemysłowcom węglowym, nie odniosły tego skutku. Chcąc w takich warunkach poprawić swe położenie większym obrotem, przeszły niektóre firmy tak w Poznaniu, Bydgoszczy itd. do handlu obwoźnego. Stanowi to niewątpliwie obniżenie się poziomu handlu i wywołuje niechęć koleżeństwa do takich handlarzy, czasami nawet niezbyt sumiennych w wadze.

* * *

W takim stanie rzeczy wybuchł angielski strajk węglowy, wywołując dla polskiej produkcji węglowej nadzwyczaj pomyślną konjunkturę eksportową, która naszemu przemysłowi węglowemu przysporzyła nader poważne plusy, pozwoliła zatrudnić przez kilka miesięcy kilkadziesiąt tysięcy robotników więcej i poprawiła wydatnie nasz bilans handlowy.

W dziedzinie zaopatrzenia rynku wewnętrznego w węgiel odbiła się ta konjunktura jednak niekorzystnie, specjalnie ucierpiał z racji tej handel prowincjonalny Zachodniej Polski, ponieważ szczupły tabor kolejowy zużytkowano wskutek parcia koncernów, chcących wykorzystać konjunkturę dla transportów, przeznaczonych na eksport, w pierwszej linji przez Gdańsk i Gdynię, uniemożliwiając wskutek ograniczonej przelotności linij kolejowych transporty węglowe dla rynku zachodnio-polskiego. Wówczas rozległy się głosy, mianowicie sfer przemysłowych i instytucyj społecznych, żądające zapewnienia dostaw dla niezbędnych potrzeb krajowych.

Rząd, idąc po linji żądań społecznych, ustanowił kolejność wszelkiego rodzaju ładunków i uprzywilejował mianowicie transporty węglowe dla kolei, wojska, wielkich pieców hutniczych, dla zakładów przemysłowych o ruchu ciągłym, dla innego przemysłu, dla eksportu a dopiero na szarym końcu pomieścił t. zw. innych odbiorców w kraju, t. j. kupiectwo, nie pomnąc na to, że ono dostarcza węgiel dla potrzeb drobnego przemysł i gospodarstwa domowego.

Teoretycznie nie można temu rozporządzeniu odmówić słuszności, w praktyce, kerowanej zarządzeniami biurokratycznemi z zielonego stolika, okazało się jaskrawo, że uprzywilejowane instytucje państwowe i zakłady przemysłowe otrzymywały często odrazu zbyt wielkie ilości węgla, powodujące trudności w ulokowaniu i zapłacie, podczas gdy dla kategorji „innych odbiorców w kraju" nie pozostawało prawie żadnych wagonów. — Miasta b. Królestwa, prowadzące własne wydziały zaopatrywania, zabezpieczyły się, osiągając również pewne uprzywilejowanie; w naszych miastach i miasteczkach natomiast zaczęło na serjo brakować węgla i położenie byłoby jeszcze fatalniejsze, gdyby nie wykorzystano osobistych wpływów niektórych poważnych kupców w Katowicach i nie spotkano dobrej woli u koncernów, krępowanych zresztą w dysponowaniu towarem nadzorem Komisarza Węglowego.

Wprawdzie odbyła się wskutek życzeń interesantów konferencja w Warszawie, na której byli obecni przedstawiciele handlu węglowego i instytucyj społecznych Zachodniej Polski; konferencja ta miała wszakże tylko charakter informacyjny i życzenia kupców, zmierzające do poprawy sytuacji u nas, przyjęto li tylko „do wiadomości". Na szczęście odstąpiono od realizacji pomysłu uprzywilejowania niektórych firm, coby wywołało dalszą dezorganizację rynku. Jest to zasługa skonsolidowanej opinji zorganizowanych sfer węglowych, działających czy to wprost, czy za pośrednictwem Izb Przemysłowo-Handlowych. Na niepożądane skutki regulacji Ogólny Związek Kupców Opałowych Zachodniej Polski zwrócił uwagę Ministerstwu Komunikacji, prosząc zarazem o rozluźnienie przepisów kolejności transportów węglowych. Ponieważ żadna interpretacja rozporządze-

nia ani wnioski o zmianę poszczególnych przepisów nie rokowały nadziei pomyślnego rzeczywistego rezultatu, wobec tego decydując się na pośrednictwo w konkretnej transakcji poczyniło kierownictwo Ogólnego Związku Kupców Opałowych Zachodniej Polski kroki celem uzyskania na doraźną pomoc narazie dla Bydgoszczy i okolicy pewnej ilości węgla.

Zakończenie angielskiego strajku węglowego i zmniejszenie eksportu wpłynęło samo przez siebie na poprawę sytuacji w dostawach węglowych Zachodniej Polski i wskutek dążeń koncernów jak i kupiectwa kwestja zlikwidowania Komisarza Węglowego stała się aktualna. Łączy się z tem przywrócenie normalnych godzin za- i wyładunkowych jak i możność reekspedycji, ograniczonej do poszczególnych wypadków, uzasadnionych wnioskiem Izb Przemysłowo-Handlowych.

Przywrócenie normalnego handlu pozwoli organizacji fachowej zająć się współpracą nad rozwiązaniem zasadniczych postulatów w porozumieniu z reprezentacjami przemysłu. Do zadań tego rodzaju należy naszem zdaniem: opinjowanie projektowanych przesunięć w kategorjach, pilnowanie poziomu rabatów i skonta, zmienianych ostatnio często ze względu na anormalne warunki, opinjowanie listy złych płatników ze strony kupiectwa, a łącznie z tem uzdrowienie stosunków ewentualnie zapomocą specjalnych urządzeń i usunięcie niezdrowych praktyk, przeciwstawienie się usiłowaniom niektórych koncernów ukrócenia samodzielnego handlu węglowego na prowincji, uświadomienie klienteli i propaganda konsumcji węgla na wsi itd.

Skuteczność akcji organizacyjnej będzie do pewnego stopnia zależna od uzgodnienia stosunków ze Związkami Towarzystw Kupieckich, które powinny być oparte na przyjaznem współdziałaniu. Propozycję daleko posuniętą w kierunku zasadniczo bezpłatnego członkowstwa dla członków Towarzystw Kupieckich poczyniono Związkom Towarzystw Kupieckich i od ich dobrej woli będzie zależało, czy akcja będzie rozbita, czy też skonsolidowana. Ogólny Związek Kupców Opałowych Zachodniej Polski pretenduje wyłącznie do zastępowania spraw czysto fachowych. Natomiast reprezentację w kwestjach, obchodzących całe kupiectwo, odda on chętnie Związkom Towarzystw Kupieckich wzgl. „Razapolowi", czy też Radzie Naczelnej Kupiectwa Polskiego.

Laskowski, (Bydgoszcz).

Po konferencji w Düsseldorfie.

P. Minister Kiedroń o aktualnych zagadnieniach hutnictwa.

W dniu 5 b. m. powrócili z Düsseldorfu przedstawiciele hutnictwa polskiego, dokąd wyjechali dla odbycia szeregu ważnych dla hutnictwa polskiego narad. Przedstawiciel nasz na temat tych narad miał dłuższą rozmowę z p. min. Kiedroniem, której treść poniżej podajemy:

Huty polskie — rozpoczął pan minister — zaproszone zostały przez huty austrjackie, czechosłowackie, węgierskie i niemieckie, celem usunięcia przed ostatecznem wstąpieniem hut polskich do Międzynarodowego Kartelu istniejących między niemi trudności. W pierwszej linji chodziło o zabezpieczenie sobie wzajemnej ochrony terytorjalnej, podobnej, jaka istnieje między hutami polskiemi a czeskiemi do końca marca rb. Drugim punktem obrad była kwestja przystąpienia hut polskich do tak zwanej „Ermy" (międzynarodowy kartel szyn), następnie również miało być omawiane nieobowiązująco przystąpienie hut polskich do międzynarodowego kartelu.

Poza temi sprawami huty czeskie, austrjackie i węgierskie pragnęły wysunąć w dyskusji kwestję rynków bałkańskich, jako najbardziej interesujących.

Pragnąłbym podkreślić — kontynuował dalej minister Kiedroń — iż rozmowy były prowadzone w bardzo przyjaznym nastroju i że aczkolwiek nie doprowadziły one do ostatecznych wyników, usunęły wszelako cały szereg rozbieżności i nieporozumień, oraz pozwalają nabrać przekonania, że wobec istniejącej obustronnej dobrej woli porozumienie we wszystkich powyższych sprawach już w najbliższych miesiącach, a nawet tygodniach, będzie możliwe do osiągnięcia.

W kwestji wzajemnej ochrony terytorjalnej zainteresowane specjalnie huty polskie mają jeszcze odbyć w najbliższych dniach konferencję z przedstawicielami hut austrjackich, i węgierskich i są widoki, że na konferencji tej dojdzie do ostatecznego porozumienia.

W sprawie „Ermy" wyłoniony przez huty polskie specjalny komitet ściślejszy będzie w drugiej połowie lutego kontynuować rozpoczęte w Düsseldorfie pertraktacje celem ustalenia przypadającej na huty polskie kwoty udziałowej.

Co do przystąpienia hut polskich do międzynarodowego kartelu rzecznicy polscy stanęli na stanowisku, iż oficjalne pertraktacje co do warunków przystąpienia Polski mogą nastąpić przy obecności przedstawicieli wszystkich państw, do kartelu należących, a więc także wobec przedstawicieli hut francuskich, belgijskich, luksemburskich itd. Co zaś do kwoty, to stwierdzono, iż cyfry I. kwartału 1926 r., jako cyfry, obejmujące okres największego przesilenia w hutnictwie polskiem, pod żadnym warunkiem dla hut polskich w rachubę wchodzić nie mogą i że hutnictwo polskie domagać się musi takiej kwoty, któraby zapewniła możność normalnej egzystencji hutom polskim i dalszy pomyślny rozwój.

Kwestja udziału Polski na rynkach bałkańskich, winna być traktowaną według hut polskich także dopiero wtenczas, kiedy huty polskie będą formalnie należały do międzynarodowego kartelu, gdyż odnośne pertraktacje winny się odbywać również przy udziale zastępców hut wszystkich państw do kartelu należących.

Na posiedzeniu przedstawicieli hut polskich, które przed konferencją z hutami zagranicznemi miało miejsce, ujawniła się najzupełniejsza jednomyślność i jednolitość zapatrywań na wszystkie powyższe kwestje, a która to jednomyślność i jednolitość ujawniła się w ten sposób, że postanowiono jednomyślnie przedłużyć dotychczasowy syndykat polskich hut żelaznych prowizorycznie na rok celem zyskania na czasie, odnośnie do prac przygotowawczych dla utworzenia pełnego syndykatu, któryby miał obejmować nie tylko rynek wewnętrzny, ale również i tak zwane własne zapotrzebowanie, tudzież cały eksport, czyli, że mający powstać syndykat byłby już syndykatem, obejmującym całą produkcję wszystkich polskich hut żelaznych.

Tyle p. Minister Kiedroń.

Z tego wynika, że dla hutnictwa polskiego konferencje w Düsseldorfie dały rezultaty pozytywne, a przedewszystkiem to, że hutnictwo polskie na zewnątrz ma swój własny jednolity program, obejmujący cały kraj.

Ciężkie położenie angielskiego przemysłu węglowego.

Produkcja angielskiego przemysłu węglowego od ponownego uruchomienia jej w grudniu szybkiemi krokami zdążała do przywrócenia norm przedstrajkowych i doszła obecnie już do 5 miljonów ton zgórą tygodniowo. Przemysłowcy węglowi liczyli na wzrost popytu po ukończeniu strajku i przygotowali się do odpowiedniego rozszerzenia produkcji. Nadzieje te jednak zawiodły, optymizm ich przemienił się w ogólną depresję. Szybki wzrost produkcji bowiem spowodował dotkliwe przesilenie w zakresie zbytu, które wydaje się zjawiskiem nie przejściowem, lecz raczej objawem ujemnie kształtujących się widoków eksportu węgla angielskiego.

Cyfry dotyczące eksportu węgla są nadal niższe od cyfr przedstrajkowych. W trzecim tygodniu stycznia rb. eksport wynosił 1 110 tysięcy ton, wobec 1 213 tysięcy ton w odpowiednim okresie 1926 r., nb. bardzo niekorzystnym dla eksportu węgla angielskiego. Przedewszystkiem hamują eksport węgla angielskiego kontrakty, zawarte przez konsumentów tego węgla z producentami pozaangielskiemi, tudzież zadowalające wyniki doświadczeń z węglem nieangielskim — zwłaszcza amerykańskim — co dotychczasowych odbiorców wielce uniezależniło od węgla angielskiego.

Ameryka oferuje obecnie na rynku światowym węgiel po cenach, z któremi konkurować nie mogą kopalnie angielskie pomimo znacznego obniżenia zarobków i stałego obniżenia kosztów produkcji. Z drugiej strony wypada podkreślić, że tanie oferty węgla nieangielskiego pochodzą właśnie od importerów angielskich, którzy w warunkach obecnych nie potrzebują już węgla obcego i sprzedają go za wszelką cenę. Szczególnie postępowanie to stosują towarzystwa kolejowe, które dostawy zakontraktowanego dawniej węgla obcego polecają wyładowywać w portach kontynentu europejskiego, oferując go po cenach niższych o kilka szylingów od obecnych cen zupełnie równowartościowego węgla angielskiego. W ostatnich czasach sprzedano w ten sposób francuskim kolegom państwowym 150 tysięcy ton węgla amerykańskiego, które angielskie towarzystwa kolejowe zakupiły po 45 szylingów za tonę, po cenie 22—24 szylingów za tonę. Mimo to Anglja stale jeszcze importuje węgiel obcy, co oczywiście utrudnia zbyt węgla krajowego. W grudniu 1926 sprowadzono jeszcze 2,2 miljonów ton węgla, a obecny import na podstawie dawnych kontraktów wynosi 70—80 tysięcy ton węgla tygodniowo. Szereg zakładów żelaznych i stalowych zakupił ostatnio znowu z pierwszej ręki dalsze partje węgla amerykańskiego po 17 szylingów za tonę, to znaczy po cenie, której przyjęcie dla kopalń angielskich oznaczałoby straty kolosalne.

Sytuacja pogarsza się jeszcze skutkiem stosunków w kolejnictwie angielskiem. Podstawianie terminowe węglarek szwankuje, a koła poinformowane winę tego stanu rzeczy przypisują rządowi, który w czasie strajku doprowadził do koncentracji transportów węglowych w innym zupełnie kierunku niż tego wymagałyby warunki normalne. Skutkiem tego powstał chaos nie do rozwikłania. Ponadto zaś angielskie towarzystwa kolejowe są zdecydowane podnieść taryfy towarowe — dla węgla o 12 i pół procent — celem wyrównania strat poniesionych w czasie strajku.

Ceny węgla częściowo jeszcze nie osiągnęły poziomu przedstrajkowego. Najlepszy węgiel Cardiff, który w kwietniu 1926 r. kosztował 25—26 szylingów za tonę, kosztuje obecnie 23 sh 6 d — 24 sh za tonę, węgiel „bunker“, który w kwietniu r. ub. kosztował 17—17.5 sh za tonę kosztuje obecnie 14.5—15,5 sh za tonę. Mimo to nacisk konkurencji zagranicznej prawdopodobnie zmusi producentów angielskich do dalszej zniżki cen. Zaniepokojenie również wywołuje brak dostatecznych kontraktów na dostawy terminowe. Skutkiem tego unieruchomiono już kilka kopalń w zagłębiu Cardiff.

Dzięki przedłużeniu czasu pracy w angielskiem kopalnictwie węglowem zatrudnia się obecnie 140.000 robotników czyli 12.5 procent mniej niż w ostatnim tygodniu miesiąca kwietnia 1926 r. w którym dobyto mniej więcej te same ilości węgla jak w drugim tygodniu miesiąca stycznia r. 1927.

L. Br.

Po rokowaniach düsseldorfskich.

W związku z udziałem delegacji polskich hut żelaznych w rokowaniach w Düsseldorfie w sprawie przystąpienia do międzynarodowego kartelu żelaznego — dowiadujemy się, że hutnictwo polskie uzależnia swój ewent. akces do kartelu od uzyskania kontyngentu rocznego w ilości 2.000.000 ton oraz od niepłacenia t. zw. stawek wyrównawczych w razie przekroczenia kontyngentu wskutek większego popytu na żelazo na rynku krajowym.

Kupiec — jakiego nam potrzeba.

O sztukę sprzedawania!

Stara metoda sprzedawania polega na bardzo prostej zasadzie, którą stosowało się w odniesieniu do klienta za pośrednictwem słów: „Może pan przedmiot ten wziąć lub zostawić“, lub też na szukaniu odpowiednich argumentów dla zmuszenia go do kupienia tego, czego kupić nie chciał. Sprzedający starego stylu był dumny, gdy mógł udowodnić, że białe jest czarne. Do sprzedaży przystępował, jak do polowania, w którem rolę lisa grał klient, myśliwego zaś — sprzedawca. Ten był najlepszym kupcem, kto zdobył największą ilość „lisich ogonów“. Sklep przedstawiał wojnę kupca z kupującym. Od tego czasu stosunki zmieniły się i w sztuce sprzedawania zapanowała mądrzejsza zasada. Stwierdzono, że klienta należy uważać za „człowieka, a nie za zwierzynę“. W ostatnich latach powstała nowa idea, uznająca, że sprzedawanie jest służbą w stosunku do kupującego. Po długiej wędrówce doszli sprzedawcy niejako do Ziemi Obiecanej uczciwości. Następnym krokiem w rozwoju umiejętności sprzedawania było zrozumienie, że klient nie jest wrogiem, lecz przyjacielem składu. I dlatego sprzedawanie jest sztuką pozyskania klienta i służenia mu pomocą w kupnie pożądanego towaru.

Sprzedażą więc nazywa się nietylko wyłożenie towaru na ladę sklepową.

Jest faktem niezaprzeczonym, że wielu ludzi nie nadaje się na sprzedawców, w głównej mierze z tego powodu, że przychodzących nie potrafią urobić na klientów. Wielu z nich mogłoby być daleko lepszymi, jako wartownicy na latarniach morskich, gdzie niema żadnej możliwości wzajemnego spotykania się z publicznością. Ci sprzedawcy stoją za ladą sklepową niechętnie.

Przedstawiają się oni kupującemu, jakgdyby mówili: „Stoję obecnie za ladą i jestem obowiązany sprzedawać wam. Nienawidzę mego zajęcia, ale potrzebuję pieniędzy. Może przyjdzie jednak dzień, w którym zemszczę się, gdy wy będziecie znajdowali się tutaj, ja zaś będę od was kupował“.

Jedyna możliwość założenia jakiegokolwiek przedsiębiorstwa polega na ciągłem zdobywaniu nowych klientów i utrzymywaniu starych. Kto nie posiada stałej klienteli, ten jest raczej domokrążcą, aniżeli kupcem. Nie posiada

Centralizacja zakupu złomu drogą do potanienia produkcji hutniczej.

Według informacyj i opisów prasy górnośląskiej przemysł hutniczy postanowił celem odparowania nienasyconych apetytów handlarskich scentralizować w rękach jednej wspólnej instytucji cały zakup złomu, usuwając w ten sposób zupełnie wzajemną konkurencję między poszczególnemi hutami i grupami hutnictwa polskiego i dyktując niejako ceny handlarzom złomu. Podjęte w tym kierunku rokowania, kierowane przez dyr. dr. Malchera, w krótkim stosunkowo czasie wydały rezultat pomyślny i doprowadziły w czasie ostatniego posiedzenia, odbytego w ubiegłą środę w Warszawie, do założenia „Centrali zakupu złomu polskich hut żelaznych Sp. z ogr. odp."

Centrala ta obejmuje wszystkie huty polskie złączone w Syndykacie Polskich Hut Żelaznych, a więc huty górnośląskie, huty b. Kongresówki, złączone w Związku Hut Polskich, oraz Hutę Bankową. Statut Centrali daje możność przystąpienia do niej również i zakładom metalowego przemysłu przetwórczego, posiadającym własne mniejsze piece lub odlewnie żelaza lub stali. Zakłady te które dla produkcji swej potrzebują również pewnych ilości złomu i nabywać go muszą na rynku krajowym, niewątpliwie skorzystają skwapliwie z tej możliwości, zapewniając sobie w ten sposób możność nabycia surowca za pośrednictwem Centrali po cenach przez nią ustanowionych, a tem samem możność zmniejszenia swych kosztów produkcji.

Centrala zakupu złomu posiada siedzibę w Warszawie, oraz zapisaną w rejestrze handlowym filję w Katowicach, przyczem Centrala dokonywać będzie zakupu i rozdziału złomu dla hut b. Kongresówki wraz z Hutą Bankową, a filja w Katowicach dla hut górnośląskich, działając oczywiście w najściślejszem porozumieniu z sobą i wedle wspólnie ustanowionych linij wytycznych. Celem zmniejszenia kosztów administracyjnych Centrali zrezygnowano z ustanowienia rady nadzorczej, a na czele jej postawiono jedynie wydział wykonawczy, złożony z trzech osób, reprezentujących wszystkie trzy grupy hutnictwa polskiego t. j. huty górnośląskie, huty złączone w związku Hut Polskich i Hutę Bankową. Agendy Centrali prowadzić będzie jeden kierownik w Warszawie i jeden kierownik w Katowicach tak, iż pod względem oszczędności w administracji osiągnięto w tym wypadku chyba rekord.

Centrala rozpoczęła swe czynności w sobotę 27 ub. m. a już sam fakt jej założenia wywołał obniżenie cen złomu o 1/3 część. Nie ulega wątpliwości, że od tej chwili ceny złomu dyktować będzie nowo założona Centrala.

Wyrażamy nadzieję, że w ten sposób uczyniony został nowy, dalszy krok na drodze do racjonalności i potanienia produkcji hutniczej, który niewątpliwie w wysokim stopniu przyczyni się do uzdrowienia tej gałęzi naszego przemysłu i do utrwalenia na dłuższy okres obecnej pomyślnej konjunktury.

Produkcja stali surowej w Niemczech.

Czasopismo „Stahl und Eisen" podaje wyniki obliczeń Związku Niem. Przem Żelaznego i Stalowego co do niemieckiej produkcji stali surowej w listopadzie r. ub.

	Listopad 1926	Październik 1926	Listopad 1925
Stal sur.-Thomas w blokach	543 085 t.	516 886 t.	388 450 t.
Stal sur. Siemens-Martin zasad. w blokach	672 672 t.	619 013 t.	451 429 t.
Stal sur. Siemens-Mattin kwaśn. w blokach	12 565 t.	11 800 t.	7 304 t.
Stal sur. tygl i elektr. w blokach	7 011 t.	6 258 t.	7 545 t.
Stal spawalna	2 887 t.	2 566 t.	— t.
Stal zlewna zasad.	12 166 t.	11 687 t.	12 160 t.
Stal zlewna kwaśna	5 851 t.	5 469 t.	5 842 t.
Stal zlewna tygl. i elektro.	770 t.	937 t.	754 t.
Razem	1 257 7 t.	1 174 616 t.	873 484 t.

Przeciętna produkcja dzienna w listopadzie 1926 wynosiła 50 280 t wzgl. 45 181 i 36 395 t., przewyższając październikową o 82 311 t. czyli o 11,28 proc. Produkcja w listopadzie 1926 odpowiada 85,7 proc. przeciętnej miesięcznej produkcji stali w r. 1913 w Niemczech cesarskich.

L. L.

on swoich klientów, conajwyżej od czasu do czasu zajrzą do niego klienci inni. Czy to nie jest prawdą, że klient, który powraca, jest więcej wart, aniżeli dziesięciu innych, którzy raz kupią towar, więcej natomiast już nie pokażą się? Czy nie jest prawdą, że pierwsza sprzedaż nowemu klientowi rzadko kiedy przynosi pożytek, ponieważ zawiele ona kosztowała, ażeby go przyciągnąć. Zyski można ciągnąć tylko przy powtarzających się zakupach.

W sztuce sprzedawania jedną połowę bitwy wygrywają obyczaje, drugą zaś — system. Każda firma, którą sprzedawcy reprezentują odpowiedniem zachowaniem się, może być spokojna o swoją przyszłość. Sprzedawcy nie mogą być urodzonymi, lecz wychowanymi. Tysiące jednak ludzi jest takich, którym najlepszy nawet trening nie pomoże. Bardzo wielu sprzedawców jest angażowanych bez badania ich zdolności i gdy ci znajdą jakieś zajęcie, najczęściej trenują się sami. Reguła może być następująca: Najpierw sprzedawcę wychować, potem dopiero można pozwolić mu sprzedawać. W ogólności sprzedawca, lub sprzedawczyni, musi być równego usposobienia, określonego charakteru i szybkiej orjentacji.

Nie wystarczy być tanim. Taniość jest bardzo niebezpieczną rzeczą. Kto wyłącznie sprzedaje tanio, wkrótce będzie sprzedawał tandetę i każdy będzie o tem przekonany. Wspomnienie złego gatunku towaru pozostanie na długo w pamięci, cena natomiast zostanie zapomniana — zbyt wielu ludzi zapomina o tej prawdzie. Należy ceny utrzymywać równomiernie, co jest najmądrzejszą polityką. Nikt nie oburza się na cenę, gdy otrzymuje towar w lepszym gatunku. Daleko możliwsza jest krytyka cen przez wskazanie na gatunek towaru.

Sprzedawcy muszą więc znać zalety towarów oraz wiedzieć, w jaki sposób mają je przedstawiać. Gdy nieraz zapytamy w przeciętnym sklepie o jakiś towar, rzuca się go niedbale na stół, jakgdyby nie przywiązując do niego żadnej wagi. W ten sposób obniża się wartość zewnętrzną artykułu. Zbytecznem nawet jest przedkładanie, że ten sposób traktowania własnego materjału odbija się ujemnie w pierwszym rzędzie na kliencie, który traci estetyczne wrażenie. Mimo, że przedmiot sam może być bardzo pociągający, jednak, ażeby całkowicie zająć myśl kupującego, musi być przedstawiony w jaknajkorzystniejszem świetle, w którem stałaby się widoczną jego barwa, miękkość i t. d.

Ignis.

Produkty Hut Górnośląskich

jakoto:

Żelazo sztabowe, taśmowe, uniwersalne, dźwigary, korytka, blachy żelazne, cynkowe i pocynkowane, rury do gazu, wody i pary, podkowy, osie itp. dostarczamy w ładunkach wagonowych krótkoterminowo

po oryginalnych cenach i warunkach Syndykatu Polskich Hut Żelaznych

Na żądanie służymy wyczerpującą ofertą i terminem dostawy. Zamówienia z rozdrobnioną specyfikacją i mniejsze ilości wykonujemy z naszego bogato zaopatrzonego składu po najtańszych cenach składowych. Również polecamy łaskawej uwadze nasz **hurtowy oddział narzędzi i maszyn, różnych towarów krótkich żelaznych** itp. Przy wszelkich zapytaniach uprasza się o podanie potrzebnych ilości i dymensji.

2981

Katowicki Handel Żelaza Sp. z o. o., Katowice

Biuro ul. Młyńska 37 **Składy z własną bocznicą kolejową Katowice-Dąb** **Telef. 13, 14 i 165**

Wytwórnia Pędni, Maszyn i Odlewnia Żeliwa

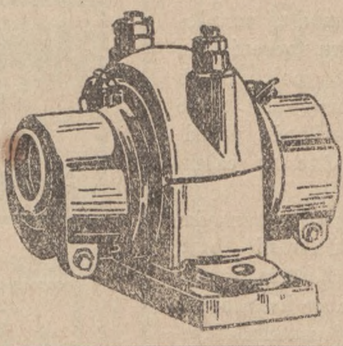
KRAWCZYK i S-ka

w Zawierciu

Specjalność: PĘDNIE, odlewy maszynowe i budowlane żeliwne i bronzowe, koła zębate stożkowe i czołowe.

STALE NA SKŁADZIE SPRZĘGŁA CIERNE HILLA.

OKNA ŻELAZNE KUTE.

WŁASNE BIURO w Warszawie, ul. Krucza 16, tel. 105-17.

Przedstawicielstwa:

na Wielkopolskę: Biuro Inżynierskie St. Grabianowski i S-ka w Poznaniu, Plac Wolności 14a, tel 40-10 i 40-11, tamże stale na składzie konsygnacyjnym: wałki transmisyjne, łożyska, wieszaki Sellersa, koła pasowe i t. p.

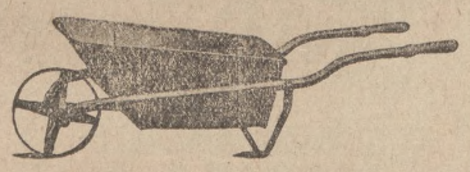
na Pomorze: Biuro Inżynierskie St. Grabianowski i S-ka w Bydgoszczy, ul. Dworcowa 65, tel. 912.

na Małopolskę Zachodnią: Inż. J. Lombardo w Krakowie, ul. Szewska 24.

na Zagłębie Dąbrowskie i Górny Śląsk: Inż. St. Okoński, Sosnowiec, ul. Kaliska 1c, telefon 694.

3677

ANTONI DYMNICKI, FABRYKA WYROBÓW ŻELAZNYCH W JAROSŁAWIU

Taczki całożelazne

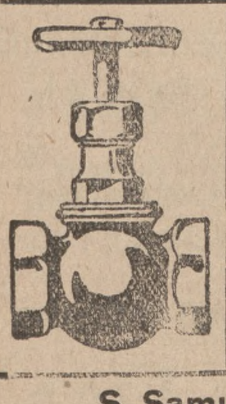
lekkie, silne, niewywrotne, o pojemności 60, 80, 100, 120, 140, 160, l. Model nowy znacznie ulepszony.

Kółka do taczek

patent. żelazne, samoczynnie się smarujące z panewkami do wymiany. Wyroby nieprześcignione w konstrukcji i trwałości. Tysiące w użyciu. Liczne referencje pierwszorzędnych odbiorców. 28 8

ZYSKOWNE ARTYKUŁY DLA SKLEPÓW ŻELAZNYCH

ZAWORY
KURKI

NA WODĘ, PARĘ i GAZ.

CENY KONKURENCYJNE

3621

S. Samulski i Sp., Pleszew

FABRYKA MASZYN i ARMATUR - ODLEWNIA - KOTLARNIA

POMORSKA SKŁADNICA SUROWCÓW

T. CZACHOWSKI w TORUNIU

ul. Czerwona Droga.

Telef. 806

Zakup:

żelaza starego, metali, kości, szmat, papieru, stłuczek szklanych itp.

Sprzedaż:

żelaza sztab., blach, bednarki i podków

Zamiana:

żelaza starego na żelazo nowe i użytkowe

Specjalność: Demontaż i zużytkowanie starych urządzeń fabrycznych.

Hurt Detal

Z BRANŻY

Eksport cynku.

W roku ubiegłym wywieziono z Polski 113.972 ton cynku i pyłu cynkowego oraz 8.347 ton blachy cynkowej. Eksport blachy cynkowej w roku ubiegłym wynosi zaledwie 1/3 wywozu z roku 1925, natomiast wywóz surowca wzrósł o blisko 50.000 ton.

Z kartelu stalowego.

Nasz korespondent paryski donosi: Dnia 4-go b. m. odbyło się w Luksemburgu posiedzenie komitetu zarządzającego międzynarodowego kartelu stalowego, na którem ostatecznie zatwierdzono przystąpienie do kartelu przemysłu stalowego Austrji, Czech i Węgier.

Z Przemysłu Maszyn Rolniczych.

W ostatnich czasach w dziedzinie przemysłu metalowego daje się zauważyć silny ruch w kierunku łączenia się przedsiębiorstw w celu zabezpieczenia sobie racjonalnego bytu. W ruchu tym wybitną rolę odgrywają nie małe zakłady, jak możnaby przypuszczać, lecz przeciwnie, przedsiębiorstwa zakrojone na dużą skalę, poważne w całem tego słowa znaczeniu.

Ostatnio dwie z większych fabryk maszyn i narzędzi rolniczych, **Ska Akc. M. Wolski i Ska w Lublinie, oraz Sp. Akc. „Kraj" dawniej Alfred Vaedtke w Kutnie,** w dążeniu do udoskonalenia organizacji techniczno-handlowej, racjonalnego wykorzystania rynków zbytu, ulepszenia i uproszczenia metod pracy zorganizowały wspólne biuro pod nazwą **Biuro Techniczno-Handlowe „Wolkraj"** Sp. z o. o. z siedzibą **w Warszawie ul. Chmielna 26.**

Firmy te, choć zawsze cieszyły się zaufaniem i wziętością u stałych swych odbiorców, dążyły jednak do podniesienia swojej wartości przez powiększenie zasobu sił, co znalazły we wzajemnem porozumieniu. Od czasu otwarcia nowej placówki „Wolkraj" nie można wątpić, że działalność omawianych przedsiębiorstw wzmoże się.

Płatności podatkowe w lutym.

Ministerstwo Skarbu przypomina płatnikom, że w miesiącu lutym 1927 r. przypadają do zapłaty następujące podatki bezpośrednie:

1. **od 15 lutego do 15 marca rb.** wpłata pierwszej raty państwowych podatków gruntowych za rok bieżący;
2. **w ciągu miesiąca lutego** (do 28 włącznie) — wpłata podatku od nieruchomości miejskich i niektórych wiejskich za kwartał IV 1926 r;
3. **do 20 lutego rb. włącznie** — wpłata II połowy kwartalnej zaliczki na poczet podatku przemysłowego od obrotu za kwartał IV roku 1926;
4. **do 15 lutego rb.** — wpłata podatku przemysłowego od obrotu, osiągniętego w bezpośrednio ubiegłym miesiącu, przez przedsiębiorstwa handlowe I i II kategorji i przemysłowe I—V kategorji, prowadzące prawidłowe księgi handlowe oraz przedsiębiorstwa sprawozdawcze;
5. podatek dochodowy od uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę — **w ciągu 7-miu dni,** licząc od dnia po dokonaniu potrącenia podatku.

Nadto płatne są podatki, na które płatnicy otrzymali nakazy płatnicze z terminem płatności w miesiącu lutym rb., tudzież kwoty podatków odroczonych i rozłożonych na raty z terminem płatności w tymże miesiącu.

Nowa placówka w Gdyni.

Z dniem 1-go lutego rb. f-a **J. Tempski Nast.** otworzyła w **Gdyni** przy **ul. 10-go lutego** skład żelaza, szkła, porcelany i naczyń kuchennych.

Nowy skład rowerów w Poznaniu.

W drugiej połowie stycznia r. b. **w Poznaniu, przy ul. Wielkiej nr.** 22, firma **„Wirmarow", Sp. z o. odp.** otworzyła hurtowy i detaliczny skład rowerów, wszelkich części do tychże, gumy oraz artykułów wchodzących w zakres tej branży.

Złoty w dniu 8 lutego 1927 r.

Gdańsk przekaz 58.10 — 58.25, gotówka 58.10 — 58.25, **Zurych** przekaz 58.50, **N. Jork** przekaz 11.50, **Praga** przekaz 376, **Ryga** przekaz 64, **Londyn** przekaz 43.50, **Budapeszt** gotówka 63.40 — 64.90, **Medjolan** przekaz 264, **Berlin** przekaz na Warszawę, Poznań lub Katowice 47.055 — 47.295, gotówka 46.985 — 47.465, **Bukareszt** przekaz 2075, **Czerniowce** 2100.

DZIAŁ BUDOWLANY i DRZEWNY

Osika i drewno osikowe.

Skutki niedoceniania właściwości i zalet osiki.

Kosmopolitą i proletarjuszem w lesie jest osika, której drewno w przemyśle drzewnym wielokrotne znajduje zastosowanie.

Gdy inne gatunki drzew w Polsce dość ściśle trzymają się swych granic rozsiedlenia, tworząc w ich obrębie znane handlowi i przemysłowi drzewnemu rezerwoary surowca, to mało wierna glebie i siedlisku osika rozrzucona po całym kraju pojawia się nietylko na niżu, jako na swem właściwem stanowisku, lecz znaleźć ją można i w górach, gdzie dochodzi do 900 m wysokości nad poziom morza.

Niewybredna pod względem klimatu, niewrażliwa na nadmiar lub brak wilgoci, występując nawet na bardzo płytkich i ubogich glebach, najchętniej jednak rośnie na glebach głębokich, wilgotnych i żyznych, tu zdrowo dochodząc do znacznych rozmiarów. W młodym wieku ma wzrost i przyrost bardzo szybki, który u osobników, powstałych z nasienia ustaje około 50 roku życia, a o wiele prędzej u osik odroślowych, próchniejących wewnątrz, już od wieku około 25 lat. Bądź w drzewostanach czystych, bądź w towarzystwie najchętniej brzozy i graba natarczywie stara się zająć siedziby szlachetnych gatunków drzew po ich wycięciu, przyjmując między siebie zaledwie pojedyńcze osobniki dawnych dziedziców.

Występując gromadnie wśród cenniejszych gatunków drzew, przeważnie odroślowa osika staje się szkodliwym intruzem i dlatego bywa tępioną w gospodarstwie lasowem, a zatrzymywaną tylko na stanowiskach, gdzie z jakiegokolwiek powodu nie powstały szlachetniejsze gatunki. Tem się tłumaczy niewielka produkcja drewna osikowego w Polsce. Przyjąć można że wynosi ona nie więcej, niż 5 proc. ogólnej produkcji drewna, więc w przybliżeniu jeden i ćwierć miljonów m³ rocznie.

Drewno osikowe, dając najgorszy opał, odznacza się jednak jako drewno użytkowe wielu cennemi własnościami technicznemi.

Doskonale opiera się wpływom atmosferycznym, niezwykłą wykazując trwałość, jest lekkie w stanie surowym, łatwe do klucia i obrabiania, barwy białej. Z tych względów w okolicach, gdzie brak drewna drzew szpilkowych — to ostatnie doskonale zastępuje w wiejskiem budownictwie osika, jako materjał na ściany, konstrukcje dachowe i gonty. W przemyśle domowym służy do wyrobu żłobków, niecek, koryt, szufli i różnych sprzętów domowych.

Nieposlednią rolę ze względu na swą wielostronną użyteczność odgrywa drewno osikowe w przemyśle drzewnym. Nadaje się do różnych wyrobów tokarskich, na drewniane obuwie, na grubsze wyroby sznycerskie, w niektórych krajach jest ulubionym materjałem stolarskim i stelmaskim jako tak zwane ślepe drewno, na siedzenia w wózkach i powozach, służy dalej do wyrobu szpuntów do beczek, na hamulce i pokrycie dachów przy budowie wagonów na wełnę drzewną, włóknik i papier, zaś pod postacią fornierów i dyktów do wyrobu skrzynek i pudełek. Przedmiotem więcej masowego zapotrzebowania jest drewno osikowe na wyrób tak zwanego drutu drzewnego na zapałki, na pręty i listwy do stor, na darte cienkie pasy do wyrobu pudeł i pudełek, na tasiemki do wyrobu plecionek, na kapelusze itp.

Nie dziw więc, że popyt za drewnem osikowem wzmaga się, a cena jego rośnie. Zanim wzmoże się odpowiednio produkcja surowca osikowego w lesie, winien przemysł drzewny, a jeszcze bardziej przemysł zapałkarski starać się o lepsze wyzyskanie, lepszą organizację zakupu użytkowego drewna osikowego. Trudności i braki pod tym względem wynikają stąd, że drewno osikowe nie nastręcza się do kupna w tak wielkich ilościach, skupionych na jednem miejscu, jak n. p. sosnowe lub świerkowe. Przeciwnie, w zrębach dorocznych rozrzuconych po kraju, małe stosunkowo ilości osiczyny użytkowej bywają cięte i dla braku reflektantów na kupno ich — przechodzą na opał, przepadając dla przemysłu drzewnego.

Przez odpowiednią organizację skupu tych rozrzuconych drobnych ilości drewna osikowego możnaby zapobiec odczuwanemu obecnie brakowi jego, z korzyścią tak dla producenta surowca, jak i dla nabywcy jego względnie dla przemysłowca drzewnego.

Prohibicyjnej wysokości opłata wywozowa, ciążąca obecnie w Polsce na drewnie osikowem połowicznie tylko rozwiązuje — na korzyść fabrykacji zapałek — problem pokrycia zapotrzebowania drewna osikowego.

J. Szczygielski.

Domieszka miału kamiennego

powiększa wytrzymałość zaprawy cementowej i wapiennej.

Często dodaje się do zaprawy cementowej lub wapiennej jako domieszkę cienki miał kamienny albo gliniany w celu osiągnięcia większej wytrzymałości lub przyspieszenia stwardnięcia. Nieznany jest jednak wpływ tej domieszki i w jakim stosunku ma być ona wykonana celem osiągnięcia rezultatu pożądanego. Badania najnowsze w tym kierunku, obejmujące także zmiany ciężaru pojemności ciał probierczych, dały wyniki bardzo ciekawe, o których znajdujemy pewne dane w jednym z ostatnich numerów „Polonji".

Ciężar pojemności prób z zaprawy cementowej we wszystkich wypadkach zostaje powiększony przez domieszkę miału kamiennego, z czego wnioskować trzeba, że gęstość ciała próbnego — składająca się z mieszaniny 1 części cementu i 3 części piasku jest stosunkowo mała i powiększa się przez domieszkę rozdrobnionego miału kamiennego. Kompletnie inaczej przedstawiają się te stosunki w zaprawie wapiennej; albowiem tylko w dwóch wypadkach ciężar pojemności prób z zaprawy wapiennej powiększa się i to przez domieszkę miału granitowego i piaskowca wapiennego — zaś w dwóch innych wypadkach przy domieszce miału gipsowego lub glinianego ciężar pojemności zmniejsza się znacznie.

Objaw ten można tem tłumaczyć, że tłusta zaprawa wapienna przez domieszkę miału nie zgęszcza się tak, jak chuda zaprawa cementowa, ale przeciwnie, gęstość jej zmniejsza się. Znamienne zatem jest, że zaprawa cementowa może być zgęszczona przez domieszkę miału kamiennego, gipsowego i glinianego — natomiast co do zaprawy wapiennej fakt może być osiągnięty przez domieszkę miału granitowego i miału piaskowca wapiennego.

Daleko większe znaczenie mają doświadczenia w kierunku powiększenia wytrzymałości, względnie stwardnięcia zaprawy przez domieszkę miału kamienego i glinianego. Próby dokonane obejmowały miał piaskowca wapniatego, gipsu, granitu i gliny, poprzednio wysuszonej. Rozdrobnienie materjałów

Armaturę

wodociągową, gazową i parową, uszczelnienia gumowe, azbestowe, płyty fibrowe, szkła wodowskazowe od 12 do 60 atm., węże gumowe i parciane, węże do tlenu i acetylenu.

Piły gatrowe, tarczowe i do metalu polecają:

ST. GRABIANOWSKI i S-ka

Oddział Poznański
Plac Wolności nr. 14a
tel. 4010 — 4011.

Oddział Bydgoski
ulica Dworcowa nr. 66
telefon 912.

3676c

E. Nack'a Następca

Katowice

3609

ul. Francuska 1

Hurtowny Skład Towarów Kanalizacyjnych i Wodociągowych

URZĄDZENIA KĄPIELOWE, KLOZETOWE i UMYWALNIE

od najzwyczajniejszego do pierwszorzędnego wykonania

ARMATURY
dla gazu, wody i pary.

ŁĄCZNIKI, KOŁNIERZE

Artykuły do szlifowania

jak płótna, papiery, tarcze szlifiercze: ze szmerglu „Naxos", korundu i karborundu. Minerały mielone, szmergiel i pomeks wszelkich grubości

poleca

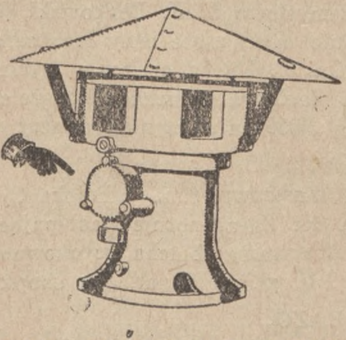
Haeberle i S-ka Tow. Kom.

Pierwsza Polska Fabryka Wyrobów Szmerglowych

2796 **Grodzisk - Mazowiecki** 3724

Nasze

SYRENY

sygnałowe
dla ruchu fabrycznego i pożaru

dostarczamy tylko dla prądu zmiennego i trójfazowego

FABRYKA MASZYN GÓRNICZYCH
KATOWICE-ZAŁĘZE.

3343

Znak — CYNKOWNIA WARSZAWSKA — fabryczny

Firma egzystuje od roku 1905

CYNKOWNIA WARSZAWSKA

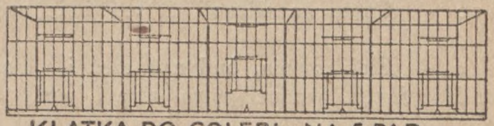
(właśc.: Inż. T. Rapacki i Z. Święcicki)
w Warszawie, ul. Boduena 3, telef. 52-07, 52-77

poleca:

BLACHĘ ŻELAZNĄ CYNKOWANĄ w gatunku najwyższym różnych wymiarów i grubości
Tłoczoną dachówkę blaszaną cynkowaną,
Akcesorja dachowe żelazne cynkowane,
Parniki do kartofli i paszy, kubły, kociołki do bielizny, wanienki do zmywania naczyń, wanny kąpielowe i inne wyroby żelazne cynkowane.

Przyjmuje do ocynkowania różne przedmioty żelazne.

BLACHĄ ŻELAZNĄ CYNKOWANĄ wyrobu Cynkowni Warszawskiej pokryto przeszło 20,000 budynków w Polsce. 3651

KLATKA DO GOŁĘBI - NA 5 PAR
DO SKŁADANIA

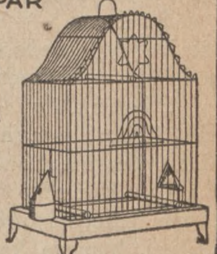
Wytwórnia klatek

druciano - metalowych
dla ptaków, gołębi, papug itd.

Hurtownie - Detalicznie

M. Schmidt - Poznań

ul. Dąbrowskiego 52 Tel. 6961

3850

ŁYŻWY

oraz wszelkie artykuły do sportu zimowego hurtowo i detalicznie poleca:

3955

K. Parafiński i S-ka, Kraków

ul. Sławkowska 14.

nastąpiło w takim stopniu, że przy przesiewaniu miału przez sito o 900 oczek na centymetr kwadratowy nic nie pozostało. Badanie co do wytrzymałości ciał próbnych nastąpiło po 28 dniach, następnie po 3 miesiącach i nareszcie po ubiegu całego roku. Próbki przez cały ten czas leżały na podwórzu i podlegały wszystkim zmianom powietrza i temperatury. Ciała próbne z zaprawy cementowej — (kostki sześciany) normalne — składały się z następującej mieszaniny: 1 część pojemności cementu, 4 części piasku i do 1 części tufu oraz do 1 części miału. Co do zaprawy wapiennej zaznaczyć należy, że tłusta zaprawa wymaga domieszki większej ilości piasku, natomiast chude zaprawy wapienne daleko mniejszej domieszki piasku tak dalece — że do wapna gaszonego w ilości 100 litrów — odnośnie do jego jakości — dodać można jako domieszkę 150 aż do 300 litrów piasku. Mniejsza lub większa domieszka piasku zatem jest wyłącznie zależna od tego, czy wapno gaszone jest tłuste lub chude.

Badania doprowadziły do następujących rezultatów: wytrzymałość zaprawy cementowej powiększa się przez domieszkę miału granitowego lub miału piaskowca wapnistego, zmniejsza się natomiast przez domieszkę miału gipsowego. Domieszka miału glinianego powiększa także wytrzymałość zaprawy cementowej, o ile domieszka ta nie jest znaczna; domieszka znaczniejsza miału glinianego działa w kierunku zmniejszenia wytrzymałości. Największe powiększenie wytrzymałości daje się zauważyć przy domieszce 0,15 części miału granitowego; powiększenie to wynosi 28 proc.! Największy ubytek wytrzymałości okazał się przy domieszce 0,25 części miału gipsowego; strata ta wynosi 25 proc.; Możnaby przypuszczać, że jeszcze większa domieszka miału gipsowego spowoduje także dalsze zmniejszenie się wytrzymałości. Przypuszczenie to nie zgadza się jednak z rzeczywistością, albowiem przy domieszce 0,25 cz. miału granitowego zmniejszenie się wytrzymałości nie jest tak wielkie, jak przy domieszce 0,25 części miału gipsowego i wynosi tylko przeciętnie 16 proc.

Wytrzymałość zaprawy powiększa się najwięcej przez domieszkę miału piaskowca wapnistego i osiąga najwyższy stopień, przy domieszce 0,25 cz. tego miału. Powiększenie wytrzymałości w tym wypadku wynosi przeciętnie 79 proc. Znamiennem jest zmniejszenie się wytrzymałości zaprawy wapiennej przy domieszce miału glinianego; ubytek ten przy domieszce 0,25 części wynosi 57 proc., zaś przy domieszce 0,50 części miału glinianego nawet 79 proc.

Z powyższych doświadczeń wynika, że dodawanie domieszki do zaprawy cementowej i wapiennej w postaci miału kamiennego lub glinianego musi nastąpić z daleko większą umiejętnością i ostrożnością, niż się to ogólnie dzieje. M.

Roboty inwestycyjne f-y Ulen w 1927 r.

(s) Dowiadujemy się, że w miastach, z któremi Ulen et Company ma zawarte umowy, mają być wykonane w tym roku następujące budowle techniczne:

Ostrów Wielkopolski — Elektrownia i oświetlenie.

Zgierz — Łaźnia miejska.

Otwock — Kasyno i dom kąpielowy miejski, oraz rozbudowa obecnej rzeźni.

Sosnowiec i Dąbrowa — Część kanalizacji.

Kielce — Część kanalizacji i możliwie część wodociągu.

Lublin — Elektrownia, budynek rzeźni, dalszy ciąg robót kanalizacyjnych, wodociągowa stacja pomp i stacja oczyszczalna ścieków.

Radom — Wykończenie budowy rzeźni, wykończenie budowy wodociągów wraz ze stacją pomp. Prawdopodobnie wykończenie kanalizacji i wodociągów.

Piotrków — Wykończenie hali targowej, wiercenie studzien, stacja pomp, stacja przepompowania ścieków, stacja oczyszczalna i targowica otwarta.

Częstochowa — Wodociągowa stacja pomp, urządzenie przepompowania ścieków, wykończenie stacji oczyszczalnej, budowa kanałów burzowych.

Z powyższego wyszczególnienia okazuje się, że większość robót, zamierzonych na podstawie zawartych umów, jakoteż znaczna część nowych robót będzie wykończoną w ciągu 1927 r., t. zn. w czasie trzech lat, zamiast czterech, a nawet pięciu, wskutek czego znaczne sumy zostaną zaoszczędzone i będą mogły być użyte na inne roboty, już ustalone przez poszczególne magistraty.

Z rynku materjałów budowl., drzewa, blachy i żelaza.

MATERJAŁY BUDOWLANE.

Wilno, 7. 2. Ceny hurtowe materjałów budowlanych loco skład Wilno: wapno białe I gat. 6—6.50 zł. za 100 kg., II gat. 5—5.50 zł., gips 12 zł. za 100 kg., cement 18 zł. za beczkę 180 kg., cegła budowlana normalna 85 zł. za 1000 sztuk (z dostawą), blacha żelazna 0.80 zł. za 1 kg., ocynkowana 1.30, gwoździe bud. 11 zł. za skrzynkę 16 kg.

DRZEWO.

Warszawa, 8. 2. Parowa Fabryka Posadzek Dębowych, Jakób Zymann (Gęsia 30, tel. 404 — 32 i 216 — 70): notuje za metr kw. dębowej klepki posadzkowej loco skład, gatunek eksportowy 1.00 dol., I-szy gat. — 8.50 zł., II-gi gatunek — 7.75 zł. Tafle posadzkowe od 14 — 23 zł. za metr.

Bydgoszcz, 8. 2. Na ostatnich przetargach w nadleśnictwach tutejszej dyrekcji lasów państwowych uzyskano następujące ceny za dłużyce sosnowe loco las za 1 m³: Nadl. Przewodnik 52.90 — 52.10, — 51.80 — 48.50 — 49.40 zł., a uszkodzone przez sówkę od 46 do 23 zł zależnie od stopnia uszkodzenia, kopalniaki 17 zł, Nadl. Trzebciny od 42.80 — do 24.10 zł zależnie od jakości; kopalniaki 20 zł Nadl. Szarłata 45.60 — 28.70 zł, kopalniaki 18.60 zł, Nadl. Lipowo 48.80 — 34.70, Nadl. Woziwoda 48.80 — 38.70, a uszkodzoną przez sówkę — chojnówkę 32.90 — 20.70, kopalniaki 19 zł., Nadl. Gołąbek cena najwyższa 52.20 — 50.20 zł., cena średnia 40.80, najniższa 25.40 zł, kopalniaki 20 zł.

WYROBY METALOWE.

Warszawa, 5. 2. Dom Handlowy A. Geppner, Warszawa, Grzybowska 27, notuje następujące ceny orjentacyjne w złotych za 1 kg: blacha aluminiowa 8.10, cynkowa, cena zasadnicza 1.88 franco Warszawa, drut cynkowy 5, aluminiowy 12 złotych.

Warszawa, 5. 2. „Elibor" i S-ka Akc. Handlowo-Przemysłowa Ł. J. Borkowski, Warszawa, Mazowiecka 11, notuje następujące ceny loco skład (w zł. za 1 kg.): cyna banka 16, blacha cynkowa 2, blacha ocynkowana 1.15, blacha dachowa żelazna 0.84, żelazo 0.40, belki 0.44, hufnale 39.50 za skrzynkę, cement 12 za beczkę.

BLACHA.

Warszawa, 8. 2. „Polska Cynkownia", Warszawa, Piękna Nr. 11-a, notuje następujące ceny za kg. fr. wagon st. Warszawa: blacha ocynkowana I gat. 20 ark., w snopku 1.10 zł. — 22 ark. w snopku 1.15.

ŻELAZO.

Nowy-Bytom, 8. 2. Surówka odlewnicza Huty Pokoju Nr. 1 (Friedenshütte P. G. S. — reprezentacja S. A. Wdowiński w Warszawie), cena za tonę 200 zł. loco stacja Nowy-Bytom.

Stosunek klasy robotniczej do racjonalizacji.

Podobnie jak każda przeważnie rzecz, również i sprawa racjonalizacji posiada swoją odwrotną stronę. Sama w sobie jest ona czynnikiem, wpływającym bezwzględnie dodatnio na stan ogólnej gospodarki, jedynie tylko przeprowadzanie jej w pewnych warunkach połączone jest z trudnościami, a nawet ofiarami pewnych klas, jak to ma np. miejsce w Niemczech.

Na temat ten rozpisuje się na łamach „Wirtschaftsdienst" zesz. 2, 1927 w nader rzeczowy sposób znawca spraw socjalnych w Niemczech, E. Lemmer. Zapatrywania swoje na tę sprawę ujmuje on w następujący mniej więcej sposób.

Robotnik skłonny jest widzieć i oceniać problemy polityki gospodarczej z innych punktów widzenia, z jakichby właściwie należało się im przyglądać. Nie będzie to nikogo dziwić z chwilą zadania sobie trudu zbadania psychologji różnych klas, biorących udział w procesie gospodarczym. Gdyby się to działo w większym stopniu, nie byłoby w gospodarczo-politycznej walce z jednej i drugiej strony ciągłych socjalnych niezadowoleń. W ten sposób uniknęłoby się niepotrzebnych, mijających się z sobą wynurzeń ze strony mówców poszczególnych grup socjalnych. Należy się do tego przyzwyczaić, że każdy człowiek stara się na problemy i zadania polityki gospodarczej — o ile nie ma na celu wyłącznie badań naukowych — patrzeć ze swego socjalnego punktu widzenia. I stąd właśnie wynikają często dla tych poglądów dosyć rozmaite perspektywy.

Mówi się np. często, że robotnicy i pracownicy kierowali się w polityce gospodarczej przedewszystkiem zasadą t. zw. interesu konsumentów, nie wykazując żadnego zrozumienia dla konieczności celowej polityki produkcyjnej; dlatego to występowały z obu stron ciągłe trudności z chwilą, kiedy ogólna gospodarka technicznie i organizacyjnie chciała oprzeć się na podniesieniu wytwórczości. Wszyscy ci, którzy tak twierdzą, nie rozumieją zasadniczo psychologji pracobiorcy, obserwującego i oceniającego gospodarkę. Gdyby robotnik, jak się często powiada, nie mógł wykazać żadnego zrozumienia dla interesów wytwórczości, nie byłoby poprostu możliwem przeprowadzenie np. w Niemczech w tak krótkim czasie racjonalizacji, której zadaniem jest podniesienie wytwórczości. Niemożliwem byłoby przeprowadzenie racjonalizacji w obecności robotników, którzyby stawiali opór wewnętrznie. Przeprowadzenie jej w tym zakresie stało się możliwem tylko dlatego, ponieważ pracownicy i robotnicy zdecydowali się dla osiągnięcia wyższego ogólno-gospodarczego celu na poniesienie niewymownie gorzkich ofiar, wypływających bezwzględnie z następstw, towarzyszących technicznemu i gospodarczemu wzmacnianiu gospodarki. Interes wytwórczości spotkał się u nich z pełnem zrozumienia poparciem.

Przy ostrożnem szacowaniu można powiedzieć, że w Niemczech wskutek racjonalizacji zostało poszkodowanych przeszło 400 000 robotników i przynajmniej 100 000 pracowników biurowych.

Oddziaływanie procesu racjonalizacyjnego ograniczało się dotąd przeważnie na wzmożeniu prywatno-gospodarczego efektu użytkowego. Nie było to jednakże ostatnim celem racjonalizacji. Wyższy motyw tego tak dla wielu bolesnego procesu przebudowy niemieckiej wytwórczości i jej organizacji, leżał w gospodarce ogólnej, dlatego oczekuje obecnie ogół robotniczy z całą niecierpliwością na oznaki ogólno-gospodarczego oddziaływania procesu racjonalizacyjnego. Gdyby one nie dały się wkrótce odczuć, zostałyby wszystkie psychologiczne przysłanki dla dalszego przeprowadzenia racjonalizacji zniszczone. Powstałoby wewnętrzne niezadowolenie, nie dające się łatwo usunąć.

Napozór wydaje się, jakoby było przecież nieszczęściem, że niemiecka gospodarka musiała przeprowadzić swoją techniczną i organizacyjną realizację równocześnie. Efekt racjonalizacji technicznej, przynosi najpierw korzyść nie gospodarce ogólnej, ale raczej absorbowany jest przez wyniki racjonalizacji organizacyjnej: dała ona potężnego bodźca monopolizmowi gospodarki niemieckiej. Trzeba zrozumieć, że rozwój ten zaczyna wywoływać wśród robotników coraz większe niezadowolenie. Wprawdzie ich miarodajne czynniki są bezwzględnie skłonne do współdziałania w postępowym rozwoju i modernizacji gospodarczej, ale nie chcą być wyłącznemi ofiarami. Chcą oni brać udział w zyskach: a zatem w obniżeniu cen i podniesieniu się zarobków. Tak, albo tak: we wzmożeniu się siły nabywczej. Od wzmo-

żonej zdolności nabywczej oczekuje się wzmocnienia rynku wewnętrznego. Powiększenie zbytu na rynku wewnętrznym musi doprowadzić do powiększenia gospodarczego obrotu. Następstwem tego znowu będzie objaw, że najpierw będą mogły powrócić do pracy pozbawione jej siły robocze. Wzorem racjonalizacji jest przedewszystkiem Ameryka, od której też przeważnie przejmuje się metody produkcji i formy organizacji. Chcąc je przejąć, nie można pominąć uznania amerykanizacji gospodarki. Stale wzmagające się polepszanie metod produkcyjnych Ameryki, polegało na rosnącej zdolności nabywczej konsumenta. Zarobki robotnika podnosiły się w tym samym stopniu, jak się podnosiła sprawność użytkowa procesu wytwórczego. Amerykański przedsiebiorca był przezornym i przewidującym, dając możność korzystania z postępów ekonomicznych możliwie jak najwięcej ludziom. Zainteresowanie się kapitalistycznym rozwojem powinno być obudzone w jak najszerszych warstwach. Wzmocnienie konsumenta powinno równocześnie rozszerzyć rynek wewnętrzny i uczynić go zdolnym do pochłaniania wzmożonej pojemności produkcyjnej.

Niemiecki monopolizm w postaci karteli, trustów i syndykatów, nie robił dotąd wrażenia, ażeby chciał się skłonić do uznania następstw procesów racjonalizacji. Na drodze do osiągnięcia potęgi nie spotykał prawie żadnego oporu. Ustawodawstwo kartelowe okazało się niewystarczające. W najbliższych dniach parlament niemiecki ma zamiar zaostrzenia ustawodawstwa kartelowego, ponieważ nie leży w interesie ogólno-gospodarczym powiększanie się wyłącznie tylko rent kartelowych. Jest to, zdaje się, dotąd faktem, ponieważ pomimo zmniejszenia podatków, pomimo udogodnień kredytowych, jak również obniżenia stopy procentowej w przeszłym roku, nie zaznaczyły się żadne objawy na obniżenie się cen towarów. Niemiecka polityka celna i handlowa wzmocniła tendencje niemieckiego kartelizmu. Nie jest zresztą powiedziane, ażeby kartelizacja gospodarki była sama w sobie czemś złem. Leży ona w większej części na linji racjonalizacji. Odnośnie do monopolizmu, to jest on tym czynnikiem, który przeszkadza koniecznemu obniżeniu się cen, z czego jednakże nie mogą zrezygnować ci, którzy ponoszą ciężkie ofiary reorganizacji gospodarki.

Ściśle z racjonalizacją związana jest także kwestja ustawowego uregulowania czasu pracy. Jak wyżej wspomniano, techniczna reorganizacja gospodarki spowodowała masowe wydalenie robotników i pracowników. Spowodowało to w wysokim stopniu zaostrzenie kryzysu na rynku roboczym. Z tej więc strony odczuwa się kwestję czasu pracy wśród ogółu robotników w tak piekący sposób. Przekroczenie zasady nadgodzinowej może doprowadzić do zniechęcenia wśród robotników do racjonalizacji. W Ameryce towarzyszyło racjonalizacji stałe skracanie czasu pracy, w Niemczech natomiast nie dał się dotąd odczuć żaden objaw, mający na celu uregulowanie tej kwestji. W większości wypadków stawia robotnikowi zracjonalizowana i zmechanizowana wytwórczość większe intelektualne i fizyczne wymagania. Dlatego to życzenie skrócenia czasu pracy z tego już powodu nie może się wydawać nieuzasadnionem. Dla Niemiec ma to jeszcze szczególniejsze znaczenie, ponieważ przeprowadzenie racjonalizacji obciążyło katastrofalnie rynek pracy. Odciążyć go nie będzie możliwem, jeżeli prawodawstwo będzie tolerowało nadgodziny w tym zakresie, jak to dotychczas czyniło. Inż. R. Hubicki.

Szlakami nowoczesnej ekonomizacji ruchu w przedsiębiorstwach przemysłowych.

Zużytkowanie par zwrotnych przy maszynach parowych dla celów produkcji sztucznego lodu wzgl. zimna.

Sztuczne zimno wytwarza się, jak wiadomo, w ten sposób, że łatwo ulatniające się płyny jak amonjak, bezwodnik kwasu węglowego, kwas siarkowy, a w nowszych czasach także chlorek metylu i etylu, poddaje się parowaniu w zamkniętych rurach spiralnych pod niskiem ciśnieniem, a następnie za pośrednictwem specjalnie skonstruowanych pomp ssąco-tłoczących, znanych pod nazwą kompresorów, ponownemu skraplaniu i zgęszczaniu.

Do poruszania takich pomp jest oczywiście potrzebna pewna siła motoryczna, która niekiedy wypada dość drogo.

Wzgląd ten, a także i świadomość, że w kraju, który jak nasz ciężko walczy i zmaga się o odbudowę gospodarczą, najpilniejszą chyba potrzebą jest uświadamianie ogółu, że warunkiem lepszego jutra dla każdego przedsiębiorstwa, czynnikiem przechylającym szalę zwycięstwa w ekonomicznem współzawodnictwie jest bezwątpienia dobrze pojęta ekonomizacja ruchu.

Powyższy wzgląd zniewala nas do zwrócenia uwagi zainteresowanym kołom, że istnieją także inne sposoby i urządzenia do wytwarzania sztucznego lodu względnie zimna, tak niezbędnego w porze letniej, w życiu codziennem. Ze wszystkich dotychczas znanych sposobów zasługuje na szersze omówienie, system absorbcyjny z tego względu, że zużytkowuje znakomicie dla swoich celów pary zwrotne, uchodzące w większości wypadków bezużytecznie w powietrze. W urządzeniach tego systemu nie odbywa się zagęszczanie gazów zimnotwórczych w kompresorach, lecz zostają one absorbowane przez wodę a następnie przez podgrzewanie znowu z niej wyswabadzane. Ze względu na szczupłość miejsca nie będę tu wyliczał wszystkich urządzeń tego systemu, a zajmę się tylko patent. urządzeniem Abdamos Senssenbrennera, które w wieloletniej praktyce wykazało, iż nietylko na punkcie kosztów nakładu, lecz także i w kalkulacji ruchu przewyższa analogiczne urządzenia innych systemów. Zadawalniając się parami bez ciśnienia o temp. 100 stopni Cel. umożliwia urządzenie Abdamos jak najkorzystniejsze zużytkowanie par zwrotnych z maszyn parowych, nie wymaga, dzięki swej niezwykle prostej konstrukcji, prawie żadnej obsługi, przytem nie wykazuje, nawet po kilkunastu latach, najmniejszego zużycia.

Krążenie pary amonjaku i wody przy takiem urządzeniu odbywa się następująco:

Po ustawieniu aparatów napuszcza się do kotła destylacyjnego pewną ilość wody przesyconej amonjakiem. Za pośrednictwem wężownicy, przez którą przepływają pary zwrotne z maszyny parowej, rozczyn ten się podgrzewa, przez co amonjak

w nim zawarty wyswobadza się i w postaci gazu przechodzi do kondensatora, w którym, z jednej strony pod wpływem ciśnienia, wydobywającego się z kotła destylacyjnego, z drugiej znowu strony pod wpływem krążącej w nim wody zimnej, skrapla się i spływa do zbiornika amonjakalnego. Stąd jako płyn łatwo lotny podąża przez wentyl regulacyjny do baterji chłodniczej, umieszczonej w ubikacjach, mających się oziębiać, albo do generatora, przeznaczonego do produkcji sztucznego lodu, gdzie pod wpływem panującego w nich niższego ciśnienia znowu się ulatnia i w postaci gazu łączy się w drodze powrotnej z rozczynem w amonjak słabym, przypływającym z wężownicy, regulującej temperaturę, która przy pomocy wentyla regulującego uzyskuje takie same ciśnienie, jak w kotle destylacyjnym i wpadając z nim do wężownicy absorbcyjnej, nasyca się znowu znajdującym się tam amonjakiem, wpada następnie do zbiorniczka absorbcyjnego, a stąd wraca za pośrednictwem pompy napowrót do kotła destylacyjnego. Ciepło, jakie się przy tym procesie wytwarza w wężownicy absorbcyjnej, zostaje odprowadzone za pośrednictwem krążącej w rurociągu wewnętrznym zimnej wody. W wężownicy, regulującej temperaturę, bogaty rozczyn amonjakalny podgrzewa się przez rozczyn słaby, przypływający z kotła destylacyjnego, jednocześnie go przez to oziębiając. Proceder taki przebiega wciąż w kółko, przyczem obydwa wentyle regulacyjne ułatwiają osiąganie potrzebnych ciśnień.

Urządzenie to, wymagające w stosunku do swojej dzielności użytkowej, jak świadczy poniższa tabelka, b. małych ilości pary, nadaje się szczególnie dla zakładów, rozporządzających własną centralą parową, jak browary, fabryki drożdży i spirytusu, duże mleczarnie parowe, destylarnie nafty, fabryki czekolady, fabryki chemiczne itp. Tabelkę umieszczono na końcu artykułu.

Za jego wyższością nad analogicznemi urządzeniami systemu kompresyjnego w takich zakładach przemawia następujący przykład rachunkowy:

Kompresor o dzielności 100 000 Cal. na godz. wymaga napędu ca 35 PS siły efektywnej. Skoro przyjmiemy, że kompresor taki ma być zastosowany dla obsługi browaru, który ponadto do popędu innych maszyn i urządzeń potrzebuje jeszcze około 55 PS siły, to ogólne zapotrzebowanie siły tego browaru wyniesie 90 PS. Analogiczne urządzenie Abdamos wymagałoby natomiast siły popędowej 3 PS i 460 kg pary o temperaturze 100 stopni Cels., jaką to ilość pokryje w zupełności para zwrotna z maszyny parowej, dostarczającej siłę napędową dla zwykłych maszyn stosowanych w browarze, która zazwyczaj uchodzi bezużytecznie w powietrze. Przy 6 000 godzin ruchu i cenie jednostkowej jednego PS 25 groszy wyniesie oszczędność przy zastosowaniu urządzenia Abdamos 32×6 000×25 w jednym roku 48 000 zł. Jest to kwota tak poważna, że niewątpliwie niejednego przedsiębiorcę skłoni do dalszych badań, dociekań i rozważań nad poruszonym przez autora problematem.

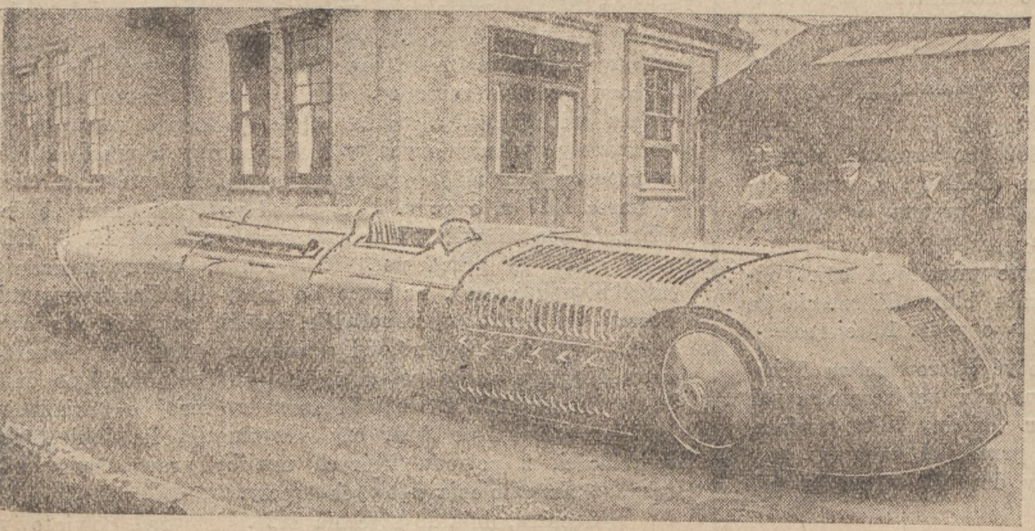
Tabelka Techniczna:

Dzielność kaloryczna w godz.	10,000	20,000	30,000	40,000	80.000	100,000	200,000
Produkcja lodu w godzinie kg.	60	165	2[illegible]0	335	670	830	1,700
Zapotrzebowanie siły P. S./h	1/3	3/4	1	1 1/2	2 3/4	3	6
Zapotrzebowanie pary o temp. 100 st. Cel. .	60	100	150	200	375	460	900

Samochód wyścigowy, który ma pobić rekord światowy.

Niezwykłą sensację techniczną, o jakiej rozpisują się wszystkie prawie pisma fachowe i codzienne, jest nowy typ samochodu wyścigowego, noszącego nazwę „Tajemniczy S“, który wybudowała angielska fabryka samochodów w Woverhampton. Prawdziwy ten potwór na kołach ma być ostatniem słowem potęgi i doskonałości nowoczesnej techniki. Samochód ten ma być w najbliższych dniach odstawiony do Ameryki i oddany do dyspozycji majora Segrave, uchodzącego za najzdolniejszego szofera wyścigowego.

Fotografja poniższa przedstawia właśnie typ tego auta, podobnego raczej do centaura ze stali, lub do podwodnej łodzi. Pod kadłubem, który prawie dotyka ziemi, widać koła (ledwo trzecią część kół). Przód jest wydłużony, wąski tył zaokrąglony. Kształt maszyny wypróbowano w tak zwanym „tunelu powietrznym“ pewnej angielskiej fabryki samolotów. Motor o sile 1000 koni, waga całego wozu kg. 2896, maszyna ma 24 cylindry, 48 świec, 8 magnetów, 3 radjatory i 3 zmiany szybkości. Konstruktorzy twierdzą, że nowy samochód może osiągnąć szybkość 400 kilometrów na godzinę.

Major Segrave ma zamiar na nowym tym samochodzie pobić dotychczasowy rekord światowy przez osiągnięcie szybkości 1320 klm. na plaży w Daytom na Florydzie, która jest wymarzoną szosą na tego rodzaju karkołomne próby, gdyż przedstawia się jakoby równa, szeroka, prosta i długa 40 kilometr. wstążka.

Obecny rekord światowy zdobyty w kwietniu r. ub. przez Teomas'a na plaży Pendine w Anglji, wynosi 276 km. na godzinę, na maszynie o sile 400 koni

Przetargi — Submisje — Licytacje

Przetarg.

Warszawska Dyrekcja Dróg Wodnych, Wydział Dolnej Wisły w Toruniu, ogłasza niniejszem przetarg na dostawę, względnie budowę parostatku przewozowego przez Wisłę o silnej budowie kadłuba systemu lodołamacza.

Wymagana maszyna parowa z kondensacją o sile 120 K. M., kocioł parowy płomiennorurkowy, uruchomienie zapomocą propellera, szybkość statku około 1[illegible] km/godz., zagłębienie przy pełnem obciążeniu 0 7 m., kajuta dla 4 osób załogi oraz osobna ogólna kajuta dla osób przewożonych, z ławkami drewnianemi.

Termin składania ofert do Wydziału Dolnej Wisły w Toruniu, ul. Bydgoska 22 do dnia 15 marca 1927 r. tj. do dnia otwarcia ofert godz. 12.

Przyjęcie oferty zastrzeżone jest Ministerstwu Robót Publicznych.

Szczegółowych wyjaśnień co do warunków przetargu, jak i warunków technicznych udziela

Oddział Maszynowy Wydziału Dolnej Wisły
Toruń, ul. Bydgoska 22.

3701

Konkurs na dostawę słupów granicznych i 3000 rur gazowych.

Kierownictwo Techniczne Delegacji Polskiej do Mieszanej Komisji Granicznej Polsko-Rumuńskiej w Śniatynie, działając na rzecz Skarbu Państwa Polskiego, wzywa do składania ofert na wykonanie i dostawę słupów granicznych z żelaza lanego i to dwojakiego rodzaju:

a) typu I. (słupy główne) o nadziemnej wysokości 2.50 m., składającego się z 3-ch pojedyńczych części, w ilości 300—400 sztuk;

b) typu II. (słupy pośrednie) o nadziemnej wysokości 1.20 m., w ilości 1500—2000 sztuk.

Następnie na dostawę około 3000 rur gazowych starych o długości 550 mm. i 30—50 mm. średnicy, a zaopatrzonych po jednej stronie poprzecznym prętem o długości 250 mm., a grubości około 10 mm.

Przetarg publiczny na podstawie pisemnych ofert odbędzie się w wyżej podanym lokalu biura Kierownictwa Technicznego **w dniu 15 lutego b. r.** o godz. 10-tej rano.

Oferty pisemne należy przedłożyć Kierownictwu Technicznemu w Śniatynie w zalakowanych i zapieczętowanych kopertach do dnia 15-go lutego br. godziny 10-tej umieszczając na nich napis: „Oferta do przetargu na słupy graniczne (względnie rurki gazowe) w dniu 15 lutego br. odbyć się mającego“.

Zakład Pensyjny dla Funkcjonarjuszy we Lwowie ogłasza:

Przetarg ofertowy

na roboty: blacharskie, stolarskie, ślusarskie, szklarskie, malarskie, lakiernicze, terrazowe, kamieniarskie, marmurowe, posadzkowe, płytkowe i linoleum dla budowy pensjonatu w Krynicy. Informacje i formularze ofert otrzymać można w godz. 12—2 pop. w biurze kierownika budowy inżyniera- architekta Eugenjusza Czerwińskiego we Lwowie, ul. Wronowskich 11a. I. piętro.

Oferty wraz z wadjum w wysokości 5% sumy oferowanej należy składać w sekretarjacie Zakładu Pensyjnego dla Funkcjonarjuszy we Lwowie, ul. Piekarska 1a. do dnia 14-go lutego 1927, godz. 12 w południe.

Otwarcie ofert nastąpi w obecności oferentów dnia 15 lutego o godzinie 11 przed południem w biurze Zakładu Pensyjnego.

Zakład Pensyjny dla Funkcjonarjuszy zastrzega sobie dowolny wybór oferty, względnie nieprzyjęcia żadnej oferty.

Ogłoszenie.

8 Okręgowe Szefostwo Budownictwa w Toruniu ogłasza na dzień 24 lutego b. r. godzina 10 rano nieograniczony przetarg na sprzedaż używanych beczkowozów i pudeł aseniz. w garnizonach Toruń — 46 szt., Grudziądz 2 szt., Grupa 11 szt. i 2 pompy bez wózków.

W razie nie dojścia do skutku przetargu na podstawie ofert będzie zastosowany przetarg ustny.

Oferty na zakup beczkowozów, pudeł i pomp należy składać do dnia 23 lutego b. r. Do oferty dołączyć wadjum w wysokości 3 proc. oferowanej sumy w gotówce lub wartościowych papierach.

Beczkowozy można oglądać w zapodanych miejscowościach codziennie w godzinach urzędowych za zezwoleniem 8 Okr. Szefostwa Budownictwa.

8 Okręgowe Szefostwo Budownictwa Toruń.

Postępowanie upadłościowe.

Co do majątku spółki z ograniczoną poręką „Omega“ Fabryka wyrobów metalowych i dekoracyjnych w Bydgoszczy wdraża się z dniem dzisiejszym tj. z dniem 26. 1. 1927 r. o godz. 12 w poł. postępowanie upadłościowe. Zarządcą masy upadłościowej mianuje się p. Kazimierza Dobiejewskiego właśc. biura rewizyjnego w Bydgoszczy, Pomorska 34. Wierzytelności należy zgłaszać w Sądzie najp. do dnia 25. II. 1927 r. Do powzięcia uchwały, czy mianowany zarządca masy ma pozostać, ewentualnie celem wyboru nowego zarządcy, dalej celem ustanowienia wydziału wierzycieli, a także celem powzięcia uchwały co do kwestyj, wymienionych w § 172 ustawy o upadłościach, wyznacza się w niżej wymienionym Sądzie termin na dzień 4 marca 1927 r. o godz. 11-ej przed poł., zaś celem zbadania zgłoszonych wierzytelności termin na dzień 18. 3. 1927 r. o godz. 11 przed poł. Wszystkim, którzy posiadają jakiekolwiek rzeczy, należące do masy upadłościowej, lub którzy tej masie są cokolwiek dłużni, zakazuje się owe rzeczy wydawać dłużnikowi upadłemu względnie uiszczać się z długu, a nadto poleca się im, aby najpóźniej do dnia 25-go lutego 1927 r. donieśli zarządcy masy o posiadaniu takich rzeczy i o tem, czy przysługują im jakie wierzytelności, z powodu których mieliby prawo żądać odrębnego zaspokojenia z owych rzeczy.

Bydgoszcz, dnia 26 stycznia 1927. Sąd Powiatowy.

Tomasz Siedlaczek, Przemysł sztuczno-kamienny
Rybnik, ul. Raciborska 12.

P. **Tomasz Siedlaczek,** właściciel znanego warsztatu kamieniarskiego, rzeźbiarskiego i sztukatorskiego w Rybniku, w województwie śląskiem, dokonał bardzo praktycznego wynalazku, mianowicie opatentował nowego systemu wanny **„Oceania“** z armaturowego kamienia.

Wanienki **„Oceania“** wykonane są z kamienia sztucznego w specjalnem postępowaniu hartownem, w związku z armaturą wewnętrzną z drutów stalowych i plecionki. Dlatego to wanienki **„Oceania“** odznaczają się w stosunku do wanien z żelaza lanego, blachy względnie z innego metalu o wielę większą korzyścią. Szan. Czytelnikom zwracamy uwagę na ogłoszenie omawianej placówki przemysłu polskiego i polecamy przekonać się o dobroci wanien do kąpania pod nazwą „Oceania“.

Dzierżawy, zastępstwa, personel, sprzedaże itd.

Zastępstwa na Lublin

ewent. i wojew. Lubelskie fabryk krajow. lub zagranicz., lub pierwszych źródeł wyrob. żelaznych, artykułów techn. lub przyborów stolarskich poszuku e firma **„FERRUM“ Lublin, ul. Zamojska nr. 25**, posiadająca frontowy duży sklep tychże artykułów. 3700

Zastępstwa

połączone ze składem konsygnacyjnym z działu maszyn rolniczych, wirówek, artykułów technicznych, maszyn do szycia, maszyn narzędziowych przyjmie firma

Marek Feuerstein,
skład maszyn rolniczych i przemysłowych
we Lwowie, ul. Gródecka l. 59
telefon nr. 16-62.

Firma istnieje od lat 42, posiada rozległy lokal frontowy i magazyny we własnej realności. 3706

Mam na sprzedaż
MŁÓCKARNIĘ
szerokomłotną zarazem z czyszczeniem. Franc. Krause — **Warsztat rep. maszyn — Skórcz, Dworcowa 3.** 675

2 kasy pancerne

oryg. Arnheim dwudrzwiowe:

		wysok. szerok. głębok.	
I.	zewnętrznie	1820 x 1020 x 740 mm	— waga netto 1500 kg
	wewnętrznie	1270 x 780 x 410 mm	
II.	zewnętrznie	1910 x 1290 x 890 mm	— waga netto 3500 kg
	wewnętrznie	1620 x 1030 x 510 mm	(3658

na dogodnych warunkach zapłaty natychmiast do sprzedania.

Przemysł Towarów Żelaznych, Kraków

KASA NATIONAL
mała, stosowna do każdego interesu, tanio do sprzedania. **Zgł.: J. Czajkowski — Bydgoszcz, Nakielska 10 a.** 605

1500 kg.
grafitu mielonego 65%

korzystnie na sprzedaż. 3702

St. Powała, Bydgoszcz, ul. Śniadeckich 31.

5 AUTOMOBILÓW
między temi elegancki Hansa-Lloyd 10/30 PS sprzeda: **Szkoła Szoferska — Wąbrzeźno (Pom.), Wolności 42.** 606

Sprzedam lokomobilę stacyjną

fabr. Güttler & Co, rok budowy 1908, 35/40 PS, 8 atm. z wysuwalnym kotłem rurkowym i paleniskiem, z 53 płomieniówkami, pod gwarancją zdolny do użytku, z zupełnie czystemi świadectwami kotłowemi, według których ostatnio kocioł badany był 25 maja 1926. 3682

TRAK, fabr. Kirchner & Co, 75 cm⌀, nowy model, w bardzo dobrym stanie, sprzedam nadzwyczaj korzystnie, loko Górny Śląsk polski.

Jerzy Dittmer, kupiec — Katowice, Kościuszki 31.

Tokarnia

1000 x 150, używana, w bardzo dobrym stanie, z wszelkiemi przynależnościami, korzystnie sprzeda

W. Gierczyński i Ska, Poznań
Sw. Marcin 13. — Telefon 1885 3705

Mam do sprzedania tanio
MŁÓCARNIĘ PAROWĄ
mniejszego systemu, marki Feliks Hübner, tylko kastę, 16—20 centn. na godzinę, nadająca się do zapędu motorowego. Zgł. przyjm.: **W. Błaszak — Gożykowo, pow. Witkowo.** 603

Sprzedam
stacyjną lokomobilę

R. Wolfa, wyremontowaną przez f-mę H. Cegielski — Poznań, obecnie tam na składzie gotowa do użycia. Powierzchnia ogrzewalna 18,10 m², średnica cylindra 263 mm, skok cylindra 346 mm, 2 koła zamachowe po 1800 mm, szer. 230 mm, obrotów na minutę 100, ciśnienie robocze 7 atm., fabrykat R. Wolf — Magdeburg, rok budowy 1901, nr. fabryczny 7770, siła efektywna 40 KM, komin blaszany 20 m wysoki. — Cena 12 000,— złotych, płatne według umowy. Zgłoszenia do Admin. **„Rynku Metalowego i Maszynowego“ pod nr. 3684.**

SAMOCHÓD 6-OSOBOWY
elektr. światło i starter, sprzedam. — **Auto** do dwóch ton, kupię: **Jasiński — Wąbrzeźno, Wolności 42.** 676

Obrabiarki do żelaza metalu:

rewolwerówki, wytaczarka, wiertarki, frezarki, przebijarki, nożyce do cięcia blach.

Komplet obrabiarek kołodziejskich do wyrobu kół.

WSZYSTKIE MASZYNY UŻYWANE W DOBRYM STANIE **DO SPRZEDANIA.**

Wiadomość: **T. A. Bormann, Szwede & S-ka Warszawa, ulica Srebrna nr. 16.**

3672

Mam korzystnie do oddania kompletną
MŁÓCARNIĘ PAROWĄ
młócarnię „Marshall“ 60 cal, lokomobilę „Lanz“ 1914 zbudowaną. Maszyny są gruntownie zremontowane i daję gwarancję jak za nowe. Na życzenie oddam maszyny także oddzielnie. **Hugo Chodam, dawn. Paweł Seler — Poznań, ul. Przemysłowa 23** 682

Szyny i wagoniki kolejki polnej

do sprzedania: 200 ton luźnych profilu 65 m/m/7 kg, 80 ton detto profilu 70 m/m/10 kg, 6 km toru 65/7 kg zmontowanego na żelaznych podkładach oraz 20 wagoników kolebkowych, — wszystko w stanie używanym, lecz bardzo dobrym. 3685

Juljusz Weiss, koleje polne, leśne i fabryczne,
Lwów. Tel. 2-59, 10-91, 10-92, 34-27. Telegr. Railweiss Lwów.

Zapytania nadeszłe do działu informacyjnego Tow. Wydawniczego „KUPIEC“ w Poznaniu

Do każdego zapytania prosimy dołączyć 50 gr. Wszystkim interesantom odpowiadamy listownie, częstokroć kilkakrotnie.

Nr. 2390. Która firma może dostarczyć kółka porcelanowe i kwasty do rolosów (nie z materji)?

Nr. 2391. W której firmie można nabyć czyste aluminjum oraz mieszane z niklem dla płynniejszego stopu?

Nr. 2393. Która firma w Polsce wyrabia młynki do tarcia koniczyny (Kleereiber) do zapędu manego żowego?

Nr. 2398. Która fabryka lub firma w Polsce wyrabia lub dostarcza generatory (wytworzyciele gazu) do motorów i siatki druciane dla rzeszot do wiewników?

Nr. 2404. Prosimy o podanie najtańszego, krajowego źródła zakupu wszelkiego rodzaju maszyn do plisowania.

Nr. 2405. Uprasza się o podanie miejscowości, w której znajduje się fabryka wyrobów emaljowanych „Ideal“.

Nr. 2407. Gdzie znajdują się źródła zakupu tłuszczu do czyszczenia broni palnej i konserwowania jej (zapotrzebowanie kilkadziesiąt kg)?

Nr. 2439. Gdzie można nabyć maszynę do nadziewania torebek?

Nr. 2442. Kto wskaże fabryki, wyrabiające płytki pilnikowe t. zw. pilniki składowe?

Nr. 2443. Uprasza się o podanie fabryki górnośląskiej, która fabrykuje noże do sieczkarni.

Nr. 2451. Która firma lub fabryka w Polsce prowadzi maszyny do maszynowego wyrobu obuwia?

Nr. 2458. Poszukujemy dostawców na lakierowane okucie do koszów.

Nr. 2459. Prosimy o podanie zastępstwa fabryki automobilów „Dusca“, celem sprowadzenia od tegoż części do motoru.

Nr. 2460. Uprasza się o wskazanie źródła zakupu w kraju lub zagranicą na specjalne maszyny, wyrabiające słomianki do flaszek z urządzeniem do wiązania główek, jakoteż odpowiedniego marszczenia i ścinania.

Nr. 2461. Która firma może dostarczyć „Teranowa i Felsyt-Pherphyr“?

Nr. 2462. Upraszamy o podanie fabryki, która wyrabia siedzenia do krzeseł.

Nr. 2463. Która fabryka w Polsce wyrabia maszyny, służące do wyrobu siatek drucianych?

Nr. 2466. Gdzie można na Pomorzu lub w Poznańskiem nabyć wiory mosiężne, bronzowe, popioły ołowiane?

Nr. 2467. Kto wyrabia sitka, które nadają się do wszystkich kurków wodociągowych?

Nr. 2470. Uprasza się o podanie firm, dostarczających dźwigary (Wagenheber lub Wagenwinden).

Nr. 2471. Która huta szklana wyrabia naczynia szklane wszelkich rozmiarów do akumulatorów?

Nr. 2472. Która firma krajowa wyrabia pudełka ebonitowe z przykrywkami do akumulatorów samochodowych?

Nr. 2476. Prosimy o podanie firmy wzgl. fabryki, która wyrabia papier do odciągania (Abzugpapier) na drzewo w kolorach dębu itp., potrzebny do stołów składanych.

Nr. 2483. Gdzie można nabyć w kraju czy zagranicą rolki niklowe do dzwonków, średnicy 80 do 110 (Schellen)?

Nr. 2484. Uprasza się o podanie firmy, w której możnaby nabyć natłoczki skórzane do pomp.

Nr. 2485. Która fabryka dostarczy większą ilość polerowanych trzonków do zgrzebeł i po jakiej cenie?

Nr. 2491. Kto w Polsce wyrabia przenośne garaże dla samochodów, z blachy welbowanej?

Nr. 2492. Kto może dostarczyć lub która fabryka wyrabia wałki kolankowe do oryginalnego „Wiktora“ (maszyny do tarcia koniczyny)?